OSHA® Arkusz Informacyjny

Grypa Ptaków (Ptasia Grypa)

Istnieje możliwość zarażenia ludzi w miejscu pracy wirusami ptasiej grypy, zatem każda osoba, która może być narażona na kontakt z potencjalnie zarażonymi zwierzętami, powinna znać wynikające z tego zagrożenia w kontekście zakażenia ptasią grypą, jak również rozwiązania w zakresie ochrony pracowników.

Wirusy ptasiej grypy dzielą się na dwie grupy według tego, jak poważna jest choroba, którą wywołują: wirusy niskopatogennej ptasiej grypy *(ang. low pathogenic avian influenza [LPAI])* oraz wirusy wysokopatogennej ptasiej grypy *(ang. high pathogenic avian influenza [HPAI])* takie jak H5N1. Wirusy LPAI wywołują zazwyczaj chorobę o łagodnym przebiegu, natomiast wirusy HPAI łatwo się przenoszą, powodując wysoką śmiertelność wśród drobiu. Wprawdzie obecnie nie ma dowodów na przenoszenie się wirusa pomiędzy ludźmi, niemniej w przypadku narażenia na kontakt ze zwierzętami zarażonymi wirusem H5N1 w przypadku braku stosowania środków ochrony może dojść do infekcji.

W niniejszym dokumencie podano informacje dotyczące:

- wprowadzenia do tematyki
- objawów
- sposobów zarażania się przez ludzi
- pracowników potencjalnie narażonych na zagrożenie
- zaleceń dla pracowników narażonych na kontakt
- środków ochrony osobistej dla pracowników narażonych na bezpośredni kontakt z potencjalnie zarażonymi zwierzętami
- czynności, które należy podjąć w przypadku podejrzenia narażenia na kontakt z wirusem ptasiej grypy

Wprowadzenie do tematyki

Wirus H5N1 zaobserwowano po raz pierwszy w Stanach Zjednoczonych w roku 2015 u migrującego dzikiego ptactwa. W roku 2022 zaczął występować wśród drobiu hodowlanego. Jak dotąd występowanie wirusów H5N1 odnotowano w USA wśród drobiu hodowanego komercyjnie, drobiu hodowanego prywatnie, w stadach ptaków hodowanych przez hobbystów w wielu stanach Ameryki. Od tego momentu trzeba było niejednokrotnie dokonać uboju milionów ptaków z uwagi na zarażenia wirusem ptasiej grypy w Stanach Zjednoczonych.

Odtąd zgłaszano również infekcje wywołane przez H5N1 u ssaków, do których dochodziło w USA, Kanadzie oraz innych częściach świata. Większość zarażonych ssaków (między innymi lisów rudych, niedźwiedzi, skunksów, szopów praczy, oposów, fok, kotów i myszy) zdobywa pokarm polując na ptaki lub żywiąc się ich padliną. W roku 2024 po raz pierwszy poinformowano o przypadkach zarażenia wirusem H5N1 w stadach mlecznych krów, który spowodował chorobę u bydła.

Wprawdzie wirusy ptasiej grypy posiadają potencjał do przekształcenia się w wirusy pandemiczne w przypadku uzyskania zdolności do szybkiego przenoszenia się z człowieka na człowieka, dotychczas nie pozyskano jednak dowodów na ich trwałe rozprzestrzenianie się wśród ludzi. W celu uzyskania najbardziej aktualnych informacji na temat ptasiej grypy, należy wejść na stronę informacyjną dot. ptasiej grypy Centrum Kontroli Chorób i Prewencji *(ang. Center for Disease Control and Prevention)*: www.cdc.gov/flu/avianflu.

Objawy ptasiej grypy u ludzi

Objawy u ludzi mogą wahać się w zakresie od ich braku lub postaci łagodnej choroby (np. zapalenia spojówek [zaczerwienienia oczu]), po ciężką postać choroby (np. zapalenia płuc) wymagającą hospitalizacji. Do oznak i objawów zaliczyć można gorączkę, kaszel, ból gardła, katar lub zapchany nos, bóle mięśni lub ciała, bóle głowy, osłabienie, płytki oddech lub trudności z oddychaniem. Mniej typowe objawy to biegunka, nudności, wymioty lub napady drgawek. U ludzi zakażonych wirusem ptasiej grypy nie zawsze występuje gorączka.

Jak dochodzi do zakażenia ludzi

Do infekcji wywołanej wirusem ptasiej grypy u ludzi dochodzi w wyniku kontaktu z zarażonym drobiem (np. z kurami, kaczkami i indykami domowymi) albo mlecznymi krowami lub gdy człowiek dotyka zanieczyszczonej powierzchni, przedmiotu lub materiału, a następnie ust, nosa lub oczu, jak również poprzez wdychanie wirusa ptasiej grypy.

Pracownicy dokonujący uboju drobiu ubrani w środki ochrony osobistej.
Zdjęcie: iStock

Pracownicy potencjalnie narażeni na kontakt

- Pracownicy zajmujący się zarażonym drobiem, inwentarzem żywym lub innymi zwierzętami lub narażeni na kontakt z nimi:
  - pracownicy zajmujący się drobiem, w tym pracownicy przeprowadzający ubój (np. zmniejszający liczebność stad drobiu i utylizujący pozostałości)
  - pracownicy zakładów produkcji nabiału z uwzględnieniem osób mających kontakt z surowym mlekiem, wymionami oraz narządami wewnętrznymi krów w trakcie laktacji
  - pracownicy rzeźni wykonujący określone czynności u mlecznych krów w trakcie laktacji
  - osoby zajmujące się zwierzętami w wymiarze nierolniczym (np. pracownicy przeprowadzający kontrole zwierząt, opiekunowie w ogrodach zoologicznych, lekarze weterynarii)
- Pracownicy laboratoriów, które zajmują się wirusami ptasiej grypy
- Pracownicy służby zdrowia, którzy zajmują się pacjentami, u których wykryto lub podejrzewa się występowanie wirusów ptasiej grypy

Zalecenia dla pracowników narażonych na kontakt z wirusami

- Należy unikać kontaktu z ptakami i zwierzętami, u których podejrzewa się lub wykryto infekcję, z uwzględnieniem następujących sytuacji związanych z zarażonymi ptakami: kontaktu z tuszkami drobiowymi, odchodami drobiu oraz powierzchniami i wodą, które mogły zostać skażone odchodami drobiu.
- Należy dbać o odpowiednią higienę rąk. Myć ręce często i dokładnie, z użyciem mydła i wody przez 15-20 sekund (lub bez użycia wody, środkiem na bazie alkoholu, gdy nie ma dostępu do mydła).
  - Należy unikać kontaktu z oczami, nosem lub ustami oraz infekowania ich (np. poprawiając okulary, drapiąc się po nosie lub dotykając twarzy/oczu w rękawiczkach, które miały styczność ze zwierzętami, u których podejrzewa się lub potwierdzono zakażenie, surowym mlekiem lub skażonymi/potencjalnie skażonymi powierzchniami.
- Należy poddać się sezonowemu szczepieniu na grypę. Choć nie może ona ochronić przed ptasią grypą, może jednak zapobiec zarażeniu się jednocześnie sezonową i ptasią grypą.
- W przypadku choroby należy pozostać w domu z wyjątkiem sytuacji, gdy trzeba udać się po pomoc medyczną.
- W celu uzyskania dodatkowych wskazówek, zwłaszcza w przypadku objawów występujących po potencjalnym narażeniu na kontakt, należy skontaktować się ze stanowym/krajowym lub miejscowym wydziałem zdrowia.

Środki ochrony osobistej dla pracowników pozostających w bezpośrednim kontakcie z potencjalnie zainfekowanym ptactwem:

- Odzież ochronna
  - Kombinezony wodoodporne z długimi rękawami, które można czyścić i dezynfekować lub utylizować
  - Dobrze dopasowane okulary ochronne niewentylowane lub pośrednio wentylowane albo przyłbica ochronna
  - Nieprzemakalne rękawice (wodoodporne)
  - Gumowe obuwie lub gumowe ochraniacze na obuwie z uszczelnianymi szwami
  - Nakrycie głowy lub włosów
- Filtrująca twarzowa maska do ochrony układu oddechowego zatwierdzona przez Narodowy Instytut Bezpieczeństwa i Higieny Pracy *(ang. NIOSH Approved®)* (np. o oznaczeniu N95® lub wyższym) lub elastomerowa półmaska wyposażona w filtry o oznaczeniu co najmniej N95®
- Zapis dokumentu 29 CFR 1910.134 lub zasady dot. przemysłu ogólnego nakładają wymóg, aby oprócz zapewnienia i stosowania odpowiedniej ochrony układu oddechowego, posiadać program ochrony układu oddechowego w formie pisemnej, realizować kontrolne badania lekarskie, testy sprawności oraz szkolenia

Pracownicy powinni zakładać i zdejmować środki ochrony osobistej w przeznaczonym do tego celu, czystym pomieszczeniu. Powinni odbyć szkolenie poświęcone środkom ochrony osobistej zgodnie z zapisami w podpunkcie I (Środki ochrony osobistej) 29 CFR 1910. W celu uzyskania dodatkowych informacji na temat doboru środków ochrony osobistej oraz zmniejszania zagrożenia dla pracowników, patrz „Zalecenia CDC" dotyczące zmniejszania zagrożenia dla ludzi pracujących ze zwierzętami lub narażonych na kontakt z nimi. Ponadto zalecenia te zawierają instrukcję przedstawiającą właściwą kolejność ubierania (zakładania) oraz zdejmowania (ściągania) środków ochrony osobistej, w taki sposób, by nie dopuszczać do samozakażenia, w tym, wcierania.

Wysoka temperatura a środki ochrony osobistej

Niektóre środki ochrony osobistej (np. określona rodzaje masek oddechowych, nieprzepuszczalne materiały odzieży oraz nakrycia głowy) mogą zwiększać zagrożenie choroby wywoływanej przez wysoką temperaturę. OSHA zachęca pracodawców do modyfikowania trybu wykonywania zadań pracowniczych w warunkach bardzo wysokiej temperatury, utrudniającej pracownikom wykonywania pracy w sposób bezpieczny lub gdy wysoka temperatura zniechęca pracowników do korzystania ze środków ochrony osobistej lub stosowania ich w sposób właściwy. W niektórych miejscach brakuje chłodzenia przy pomocy zaprojektowanych sterowników. OSHA zachęca pracodawców do modyfikowania trybu pracy, w tym do zapewniania

częstych przerw na odpoczynek lub rotacji personelu w miejscach, w których panuje wysoka temperatura, gdy wpływa to na bezpieczeństwo wykonywania pracy lub zwiększa ryzyko urazu lub choroby.

W przypadku przekonania, że doszło do kontaktu z wirusem ptasiej grypy:

- Powiadom swojego pracodawcę
- Obserwuj stan zdrowia przez 10 dni
- Skonsultuj się placówką służby zdrowia lub stanowym/krajowym lub miejscowym wydziałem zdrowia w sprawie działań, które należy podjąć w przypadku, gdy wystąpi choroba z wysoką temperaturą lub kaszlem albo wystąpią trudności w oddychaniu
- W trakcie choroby nie należy podróżować oraz należy w największym możliwym stopniu ograniczyć kontakt z innymi osobami, aby ograniczyć rozprzestrzenianie się wirusa.

Szkolenie

Pracownicy potencjalnie narażeni na kontakt powinni przejść szkolenie poświęcone odpowiednim środkom ochrony osobistej, zagrożeniom związanym z narażeniem na kontakt z wirusem ptasiej grypy oraz procedurom obowiązującym w ich zakładzie, jeśli chodzi o izolację oraz zgłaszanie przypadków celem zmniejszenia możliwości kontaktu z wirusem.

Informacje dodatkowe

Więcej informacji na temat ptasiej grypy można znaleźć na stronie internetowej OSHA poświęconej ptasiej grypie.

Prawa pracownicze

Pracownicy mają prawo do:

- warunków pracy niestwarzających zagrożenia dla zdrowia
- otrzymywania informacji i szkolenia (w języku oraz z zastosowaniem słownictwa zrozumiałego dla pracowników) na temat zagrożeń w miejscu pracy, metod zapobiegania takim zagrożeniom oraz norm OSHA obowiązujących w miejscu pracy.
- możliwości zapoznawania się z ewidencją wypadków przy pracy oraz chorób zawodowych
- złożenia skargi z wnioskiem do OSHA o przeprowadzenie kontroli miejsca pracy w przypadku przekonania, że występuje poważne zagrożenie lub że ich pracodawca nie przestrzega zasad OSHA. OSHA zachowa personalia takiej osoby w tajemnicy.
- egzekwowania swoich praw wynikających z przepisów bez obawy zastosowania działań odwetowych, z uwzględnieniem zgłaszania uszczerbku na zdrowiu lub obaw dotyczących zdrowia i bezpieczeństwa do pracodawcy lub OSHA. Jeśli dojdzie do stosowania działań odwetowych wobec pracownika z powodu egzekwowania przez niego swoich praw, jest on zobowiązany do złożenia skargi do OSHA w najszybszym możliwym terminie, nieprzekraczającym 30 dni.

Dodatkowe informacje można uzyskać na stronie OSHA przeznaczonej dla pracowników (www.osha.gov/workers).

Jak kontaktować się z OSHA

OSHA realizuje misję zapewniania pracownikom w Ameryce bezpiecznych i prozdrowotnych warunków pracy wolnych od niezgodnych z prawem działań odwetowych. Czyni to poprzez opracowywanie i wdrażanie norm, zapisów zabraniających stosowania działań odwetowych ustawy w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy *[ang. OSH Act]* oraz innych przepisów federalnych o zgłaszaniu nieprawidłowości; zapewnianie i prowadzenie szkoleń, kontaktowanie się, edukację oraz zapewnianie pomocy; jak również poprzez zapewnianie, aby programy stanowe OSHA były równie skuteczne jak programy federalne OSHA, przyczyniając się do doskonalenia krajowego systemu zapewniania bezpieczeństwa i ochrony pracowników. Więcej informacji można uzyskać odwiedzając stronę www.osha.gov lub telefonicznie kontaktując się z OSHA pod numerem 1-800-321-OSHA (6742), TTY (*teletypewriter* – tryb telefonu tekstowego) 1-877-889-5627.

Niniejszy dokument jest jednym z serii ulotek informacyjnych poświęconych programom, regulaminom lub normom OSHA. Nie nakłada żadnych nowych wymogów w zakresie zachowywania zgodności z przepisami. W celu zapoznania się z wykazem wymogów w zakresie zachowywania zgodności z przepisami norm lub przepisów OSHA patrz rozdział 29 Kodeksu Przepisów Federalnych. Na żądanie informacje te zostaną udostępnione osobom z niepełnosprawnością sensoryczną. Nr kontaktu głosowej linii telefonicznej (202) 693-1999, numer komunikatora do komunikacji pisemnej (TTY [*teletypewriter* – tryb telefonu tekstowego]): (877) 889-5627.

OSHA® Administracja Bezpieczeństwa i Higieny Pracy

DTSEM FS-4228 08/2024
Fact Sheet: Avian Influenza (Bird Flu) — Polish